

Een introductie bij de bouwfaseskaart, de lijsten met bouw- en sloopjaren en namen van architecten van bestaande en verdwenen panden in de oude gemeente Eindhoven, alsmede de lijst van Eindhovense panden van vóór 1900

Al zo lang ik me kan herinneren, ben ik gefascineerd door jaartallen. Die zijn zo heerlijk concreet. Daarnaast is een van mijn grote passies de bouwhistorie van Eindhoven. Zelf ben ik van het 'bouwjaar' 1974 :-). Al toen ik twaalf was, is bij mij het idee ontsproten om een lijst aan te leggen met daarin de bouw- en sloopjaren van de gebouwen in Eindhoven. Een enorm karwei, zou je zeggen... en dat bleek het ook te zijn. Dertig jaar later en veel informatie wijzer, concludeer ik dat het een waar levenswerk van me is geworden! Enige tijd geleden ben ik begonnen met het specificeren van de door mijzelf opgelegde opdracht. Ik ben kaders gaan uitzetten. Ik wilde de jaartallen van bouw en sloop weten van alle panden in de oude gemeente Eindhoven, zoals deze nog was voordat deze in 1920 samensmolt met de randdorpen Woensel, Tongelre, Stratum, Gestel en Strijp. En dan gaat het niet alleen om de huidige panden, maar ook om alle verdwenen panden, voor zover daar informatie over te vinden is. Bij het benoemen van bouw- en sloopdata wilde ik -indien mogelijk- ook weten wat het startjaar van de bouw was en het jaar van de gereedkoming van de bouw. En hetzelfde wilde ik weten voor de sloop, indien die niet binnen één kalenderjaar plaatsgevonden heeft. En tenslotte leek het me interessant om de naam of namen van architecten van de betreffende gebouwen erbij te noteren. Bij het afbakenen van de kaders heb ik overigens verder gekeken dan alleen de hoofdmassa. Ook de bouw en sloop van de zogenaamde opstallen; achterbouw-tjes, schuurtjes etcetera heb ik meegenomen in mijn onderzoek. Wel heb ik daarbij continu afgewogen of een bepaalde bouw-massa wellicht te klein of te onbeduidend is om op te nemen.

Sinds een klein half jaar heb ik -op testbasis- een abonnement bij het kadaster. Het programma Kadaster Archief Viewer geeft mij toegang tot de leggers, hulpkaarten en veldwerktekeningen van alle veranderingen in gebouwd en onbebouwd opzicht, alsmede tot de namen van de eigenaars van bepaalde percelen en hun bebouwing. En dat alles van 1829/1830 tot heden (de kaarten) en van 1832 tot ca. 1985 (de leggers). Een werkelijk fenomenale bron voor mijn onderzoek! Dank is dan ook op zijn plaats voor het kadaster die mij toestemming gegeven heeft om deze informatie openbaar te stellen. Daarnaast heb ik het gehele bouwvergunningenarchief van de gemeente Eindhoven doorgespit. Dank daarvoor gaat uit naar de heer R. Claessens voor het verlenen van de toegang tot de microfiches, die mij voor dit onderzoek eveneens zeer veel relevante informatie hebben opgeleverd. Ook de informatie omtrent sloopdata, afkomstig van de woningkaarten, door mevrouw M. Spierings nauwgezet uitgezocht, heb ik zeer goed kunnen gebruiken voor mijn onderzoek. Dus eveneens dank aan haar. Veel informatie over architecten heb ik verkregen via de website delpher.nl, waar talloze kranten gedigitaliseerd te vinden zijn. En tenslotte dank ik de heer J. van der Hoeve, bouwhistoricus te Utrecht, voor de informatie verkregen uit het grootschalig bouwhistorisch onderzoek in de binnenstad van 2001. De informatie die ik nu met u wil delen, bestaat voor ca. 95% uit gegevens die uit de vier bovenstaande bronnen verkregen zijn.

Uiteindelijk is mijn diepgravende onderzoek drieledig geworden: allereerst is er de bouwfaseskaart waar ik rond 1995 aan begonnen ben en die sinds 2016 nauwgezet is aangepast met behulp van de nieuwe informatie uit het kadaster en de bouwvergunningen. Deze plattegrond van het centrum van Eindhoven geeft een visueel beeld van de bouwfases van alle huidige bebouwing in de oude gemeente Eindhoven. Ten tweede heb ik een lijst gemaakt met alle huidige en verdwenen bebouwing in de oude gemeente Eindhoven, geordend op straatnaam en adres, waarbij regels in het blauw de nog bestaande bebouwing

aangeven en in rood de verdwenen bebouwing. Dan is er nog een tweede lijst met precies dezelfde informatie, maar nu op jaartal gerangschikt. Hier betekent blauw echter een bouwactiviteit en rood een sloopactiviteit. Tenslotte heb ik een lijst gemaakt waarin ik alle nog bestaande bebouwing in de huidige gemeente Eindhoven (dus ook de randdorpen Woensel, Tongelre, Stratum, Gestel en Strijp) van vóór 1900 bij elkaar gezet heb. Uiteraard geldt ook hier: "voor zover bekend". Want er gaat nog heel veel onontgonnen 'verborgen verleden' schuil achter de diverse gevels in onze stad!

Waarom nu dit onderzoek en al deze informatie? Allereerst vind ik het gewoon ontzettend leuk om dit allemaal uit te zoeken. Passie en gedrevenheid zijn daarbij de 'keywords'. Toch wil ik de informatie niet alleen voor mezelf houden, maar wil ik deze ook graag delen. Juist omdat ik denk dat anderen hier ook hun voordeel mee kunnen doen. Historici, heemkundigen en liefhebbers van de bouwgeschiedenis van Eindhoven kunnen aan de hand van mijn lijsten bijvoorbeeld de opnamedatum van een foto (straatopname) of een luchtfoto bepalen. Ook bij huizenonderzoek kan de informatie goed van pas komen. En tenslotte hoop ik dat een instantie als de gemeente Eindhoven, maar ook de lokale media, zoals het Eindhovens Dagblad en Studio040, aan de hand van mijn lijsten de juiste jaartallen zullen gaan gebruiken bij hun berichtgeving. Helaas komt het nog regelmatig voor dat hierbij foutjes gemaakt worden.

Een dag niet geleerd, is een dag niet geleefd, zeg ik altijd. Dat wil dus ook zeggen dat mijn kaart en mijn lijsten onderhevig zijn aan het aanbrenge van correcties, indien die van toepassing zijn. Aan de notitie van bijvoorbeeld "V170304" kunt u op de kaart steeds afleiden op welke dag deze is geüpdate. In het geval van dit voorbeeld is dat 4 maart 2017 geweest. In de lijsten staat altijd een volledige datum vermeld. Ik hoop vurig dat mensen mij willen attenderen op foutieve jaartallen of aanvullingen kunnen geven op het gebied van correcte data en namen van architecten. Hoewel ik goede bronnen gebruikt heb, is het niet ondenkbaar dat ik er soms naast zit met een aantal jaartallen. Een voorbeeld: uit de kadastrale informatie heb ik uitgedokterd dat een bepaald pand in -zeg- 1937 gereedgekomen is. Het kadaster registreert daarbij dan bijvoorbeeld de termen "sloping en stichting". In dit geval noteer ik het jaartal 1937 zowel als bouwjaar van het pand, alsook het sloopjaar van het oude pand op die plek. Toch is het heel goed mogelijk dat men het oude pand reeds in 1936 gesloopt heeft. Het kadaster registreert wat dat betreft in veel gevallen slechts één bouwactiviteit. Als mensen nu kunnen aantonen dat een bepaald jaartal fout is en dat in het geval van dit voorbeeld een bepaald pand al in 1936 is gebruik genomen was, dan hoor ik dat zeer graag! Wel dient daarbij dan altijd een bron vermeld te worden. Ik streef bij dit onderzoek steeds naar een zo correct mogelijke weergave van de werkelijkheid. Kwaliteit, daar gaat het om!

Ik wens u veel plezier met het bestuderen van de informatie en ik hoop dat u -net als ik- overtuigd zult zijn van de charme die de diversiteit aan verschillende bouwfases in het centrum van Eindhoven met zich meebrengt en dat u het met mij eens zult zijn dat Eindhoven een veel rijkere historie heeft, dan menigeen vaak denkt!

Bauke Hüsken, Eindhoven, april 2017